

Raseinių krašto senosios sodybos

Lina VAPSEVIČIENĖ

... Žemė be istorijos – tuščia ir beprasmiška. Tik tai kai sužinome, kokie žmonės joje gyveno ir kaip jie gyveno, žemė prabyla. Mes norime pažadinti, prikelti gimtinės žemę. O kai žemė kalbės su mumis, bus brangi kiekviena jos pėda. Namas ir sodyba, laukas ir miškas, takas ir kelias, akmuo ir medis, upė ir ežeras, mokykla ir bažnyčia – kiekvienas žemės lopinėlis paženklintas žmonių darbais, jų džiaugsmais ir nelaimėmis, jų likimais. Mes turime žinoti tuos likimus – ir juo daugiau žinosime, juo žemė bus prasmingesnė.

/Juozas Girdzijauskas/

2007 m. Raseinių krašto istorijos muziejininkės Vita Tarvydienė ir Lina Vapševičienė nusprendė užfiksuoti rajone išlikusį medinį kultūros paveldą. Paramos kreipėmės į Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros rėmimo fondą. Fondas pritarė mūsų idėjai ir skyrė dalinį finansavimą projektui „Pažinkime Raseinių krašto senąsias sodybas“. Projekto tikslas – užfiksuoti nykstančias sodybas, kaip praeities paminklus, populiarinti etninę architektūrą, kaip gyvąją tradiciją, įtraukiant mokinius į projekto veiklą. Per dvejus metus aplankytos visos dvylika Raseinių rajono seniūnijų, apžiūrėtos dešimtys sodybų, nufotografuoti įdomiausi etnografiniai bruožai išlaikę trobesiai. Atliekant etnografinių statinių fiksavimo darbus, nebuvo galima aplankyti visų kaimų, todėl ieškant senujų sodybų teko pasikliauti šį kraštą žinančių žmonių: mokytojų, seniūnijų darbuotojų bei vietinių gyventojų, patarimais.

Per ekspedicijas surinkta ir apibendrinta medžiaga tapo leidinio „Raseinių krašto senosios sodybos“ sudarymo pagrindu. Leidinį iš dalies finansavo Kultūros ministerija. Tikimės, kad informacinė, apibendrinamoji knyga turės išliekamąją vertę, paskatins domėtis šio krašto medinės architektūros savitumu. Norintiems statyti medinius namus pagal etninius statybos principus, ji suteiks žinių apie mūsų regiono senosios architektūros tradicijas ir stilistiką. Knygoje, be pratarmės ir nuotraukų galerijos, yra 6 skyriai – L. Vapševičienė straipsnyje „Lietuviškos trobos stilius“ apžvelgia Raseinių krašto medinės architektūros tyrinėjimus nuo tarpukario laikų iki šios dienos. Skaitytojai gali susipažinti, kokios tai buvo ekspedicijos, kas joms vadovavo, kokie buvo tikslai ir kur saugoma tyrinėjimų medžiaga. S. Gutautas straipsnyje „Žemės ūkio rūmų Statybos skyriaus veikla 1929–1940“ trumpai apžvelgia XX a. 3–4 dešimtmčio lietuvių liaudies archi-

ANCIENT HOMESTEADS IN RASEINIAI AREA

Lina VAPSEVIČIENĖ

The publication introduces to the project “Let’s get to know ancient homesteads in Raseiniai area” implemented by the Raseiniai Area History Museum from 2007. The goal of the project is to record the wooden cultural heritage of the region. It is co-financed by the Lithuanian Culture Support Foundation. The tasks of the project is to record the vestigial homesteads as the monuments of the past, advocate the ethnic architecture as live tradition and involve schoolchildren in the project activities. All twelve self-governance administrations in Raseiniai District and tens of homesteads were visited in 2 years, photos of buildings that have preserved the most interesting ethnographic features were made. The information collected and generalised during the expeditions has been put into a book “Ancient homesteads in Raseiniai area”. The Raseiniai museum workers highly hope that the book containing the generalised information will be used for many years and will encourage the interest in the unique wooden architecture of this area.

tektūros raidą. E. J. Morkūnas straipsnyje „Raseinių rajono mediniai pastatai“ skyrė dėmesį stogų, lietvamzdžių, kaminų, langinių, gyvenamųjų namų durų, svimų, klėčių durų, tvartų ir daržinių vartų konstrukcijomis bei šiuolaikinei puošybai. V. Tarvydienė straipsniuose „Tradicinė troba, jos interjeras – svarbi lietuvių kultūros dalis“ bei „Mediniai sakraliniai paminklai“ remdamasi gausiomis iliustracijomis apie Raseinių krašto gyvenamųjų namų interjerus ir liaudies meistrų sukurtus paminklus: krikštus, stogastulpius, koplytėles, kryžius. Atskirame skyriuje – „Dingę Raseiniai“ apie Raseinių medinę architektūrą sužinome iš istorinę vertę įgavusių fotografijų.

2009 m. gruodžio 29 dieną, Raseinių krašto istorijos muziejuje įvyko knygos „Raseinių krašto senosios sodybos“ pristatymas visuomenei. Renginio metu dalyviai, vėliau ir kiti lankytojai galėjo gėrėtis tų pačių ekspedicijų metu užfiksuotų senujų sodybų nuotraukomis. Jose 30 mūsų krašto medinių statinių. Nuotraukose objektai pateikiami išskirtinai paminklosauginiu aspektu, mažu formatu, neuzgožiant bendro vaizdo, pateikti eksterjero artefaktai: langų formos bei jų dekoratyvinė apdaila, įsprūdinės durys, mūro fragmentai su statybos metų žymėjimais. ■

RaKIM archyvo nuotr.

